

ZONDAG

NEDERLANDS DAGBLAD : 30 APRIL 2023

4 : INTERVIEW

Roeping in Oekraïne

Marianne Janse ging naar Oekraïne om er kinderen te helpen, tijdelijk. Maar in november is dat zeven jaar geleden, en ze is er nog steeds, druk bezig een gezinsvervangend tehuis op te zetten. 'Er bléven maar kinderen komen.'

8 : TREND

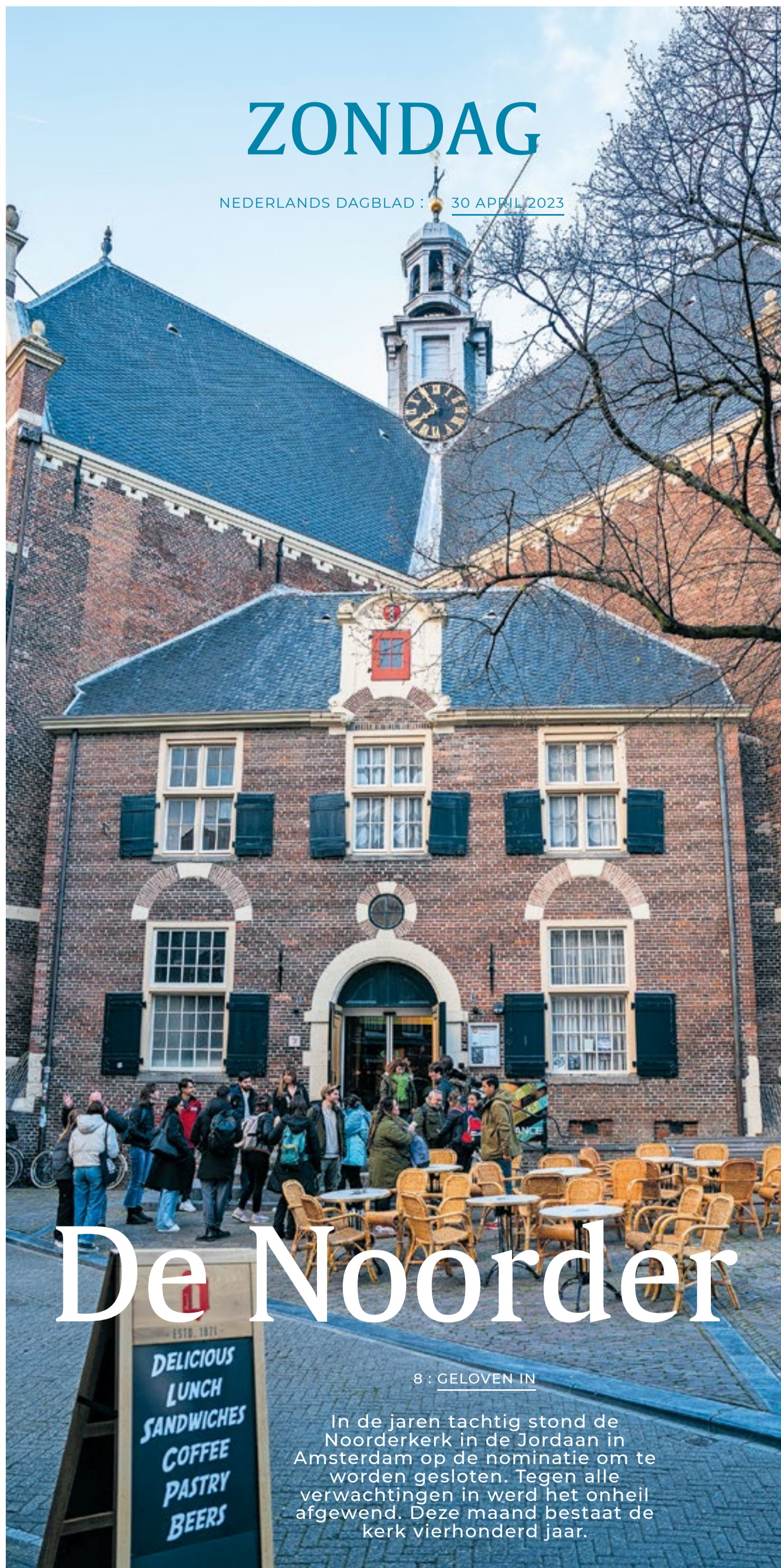
'Als 't maar mooi is'

De katholieke Agneskerk in Amsterdam wordt weggezet als aartsconservatief, extreemrechts en sektarisch. Zo'n 35 procent van de bezoekers van de mis in de eeuwenoude Tridentijnse ritus is (ex-)protestant.

12 : GEVONDEN

De een na de ander

De hele familie van Yen Chow Chan kwam in de loop der jaren tot geloof. Nu is hij voorganger van een Chinese gemeente in Den Haag. 'Wij hoeven alleen te ontvangen.'

De Noorder

8 : GELOVEN IN

In de jaren tachtig stond de Noorderkerk in de Jordaan in Amsterdam op de nominatie om te worden gesloten. Tegen alle verwachtingen in werd het onheil afgewend. Deze maand bestaat de kerk vierhonderd jaar.

Tijdens de gesprekskring buigen achttien deelnemers zich over een tekst van Kierkegaard.

Kerk die dicht moest, is nu 400 jaar oud

TEKST KOOS VAN NOPPEN

BEELD JEROEN JUMELET

De Noorderkerk in de Amsterdamse Jordaan bestaat deze maand vierhonderd jaar. Dat op zich is al gedenkwaardig, maar zeker in het licht van de recente geschiedenis. Want als het aan de toenmalige kerkbestuurders had gelegen, zou deze 'plaats van samenkomst' in de jaren tachtig van de kaart zijn geschrappt. 'Het is een wonder dat we hier nog zijn.'

'De vreugde voert ons naar dit huis', zingt de stampvolle kerk precies vier eeuwen na de eerste dienst. 'Dit huis van hout en steen, dat lang / de stormen heeft doorstaan / waar nog de wolk gebeden hangt / van wie zijn voorgegaan.' Veel toepasselijker kan de liedkeuze niet zijn deze zondagmorgen.

Een paar dagen later herneemt het gewone kerkenwerk zijn gang. De gesprekskring Geloofsinzicht gaat van start. Op woensdagavond tegen acht uur druppelen de deelnemers binnen. 'Op zondag zie ik je weleens zitten, maar ik spreek je nooit', zegt iemand op de gang. Terwijl buiten op het kerkplein wordt gebasketball in de avondzon, buigen achttien aanwezigen zich over een tekst van Kierkegaard. 'Ik ben geen discipel van hem, wel een liefhebber', zegt dominee Johan Visser, die een interactieve inleiding houdt over het leven en werk van de Deense dwarsligger. 'Hij dwingt je zelf na te denken. Zijn inzichten maken je het leven niet per se makkelijker. Maar dat zou hij zeker zo hebben gewild.'

Er zit een gemêleerd gezelschap rond de tafel, zowel qua leeftijd als achtergrond. Overtuigde gelovigen, maar ook 'herontdekkers' en belangstellenden die eerst maar eens de kat uit de boom kijken. Vooraf hebben ze een podcast beluisterd over Kierkegaard. Wat hopen ze hier te leren? 'Kierkegaard zegt dat het leven vooruit geleefd moet worden, maar alleen achteruit kan worden begrepen. De vraag is: hoe leef je in het nu?', zegt een dertiger. Naast me zit een veertiger, afkomstig uit een dorp buiten de stad, vader van vier kinderen, in de leeftijd van 9 tot 19. 'Met andere ouders in de buurt, die hier ook lid zijn, regelen we onderling vervoer naar jeugdclubs en catechisatie.' Oef. Zo structureert de betrokkenheid bij de kerk je agenda ... 'Niet alleen m'n agenda, mijn héle leven.'

We lezen een toespraak van Kierkegaard en praten erover in kleine groepjes. 'Onvoorwaardelijke blijdschap is in aanbidding durven geloven dat God voor je zorgt.' Dus: 'Werp al je moeite op God. Je moet niet 'van alles' van je af werpen, je moet alles van je af werpen.' Zo herkrijgt de overbekende Bergrede weer glans en scherpte.

Ruim vijf jaar werkt Visser hier nu, na tien jaar Antwerpen. De geschiedenis van de 'Noorder' kent hij ook uit het pastoraat. "Het is een wonder dat wij er nog zijn", hoor ik geregeld. 'Als een kerk een tijd op de nominatie staat te worden gesloten, kruipt dat onder de huid van de gemeenteleden. Cock Blenk (83), emeritus predikant, herinnert zich die dagen nog levendig. Kort nadat hij in 1983 intrede had gedaan, besloot de centrale kerkenraad dat twintig (!) kerkgebouwen in de stad zouden moeten sluiten, waaronder de Noorderkerk. Financiële sanering, punt uit. De wijkgemeente zou moeten fuseren met die van de Jeruzalemkerk. Blenk, aan de telefoon: 'Maar de actieradius van één kerk is kleiner dan die van twee. Qua aantallen kerkgangers behoorden wij tot de top 3 van de stad. Ze redeneerden: de bonders (Gereformeerde Bond, een behoudende stroming, red.) zijn toch niet geworteld in de wijk, die kunnen ook in Oost of West samenkomen. Daar hadden ze voor een fors deel gelijk in. Maar ik hechtte aan kerkelijke presentie in de city.'

Er volgden pittige bezwaarprocedures. 'Een vrouw uit onze gemeente schreef: de kerk waarin ik ben getrouwd is gesloten, de kerk waarin ik belijdenis deed ook, evenals de kerk waarin mijn kinderen zijn gedoopt. Gaan jullie me nu voor de vierde keer mijn kerk ontnemen?' De dreiging was zeer serieus. 'Nico ter Linden was geen geestverwant van me, maar toonde zich toen zeer solidair. Hodie Blenk, cras tibi ('Heden Blenk, morgen gij!'), schreef hij naar collega-predikanten in de centrale kerkenraad.' Tegen alle verwachting in werd het onheil afgewend; de landelijke geschillencommissie zette een streep door het plan. Er volgden excuses en felicitaties.

toevluchtsoord

De Noorder, met destijds de kenmerkende liturgie van gereformeerdebonders – alleen psalmen in de oude berijming – was een toevluchtsoord voor allerlei reformatoren uit stad en ommeland. Toch was er ook altijd aanloop van 'vreemd volk'; ieder die geestelijk onderdak zocht, was er

ZONDAG

GELOVEN IN DE JORDAAN

Johan Visser: 'Schuif aan en doe maar mee, dat zit in de genen van deze gemeente'.

welkom. Op twee kilometer van de moedergemeente werd gepioneerd met een missionaire voorpost, wijkgebouw Hebron. De opvolger van Blenk, Cees van Duijn, leidde er de eerste doopdienst. Naarmate Hebron meer stappen zette in de richting van een zelfstandige buurtkerk – die ze nu is – kreeg de Noorder steeds meer oog voor haar roeping in de Jordaan. Blenk: 'Helemaal nieuw was dat niet. Wij gingen ook wel de deuren langs, bijvoorbeeld om mensen uit te nodigen voor een kerstnachtdienst. Zo kwam ik eens bij een joodse man, die me binnenliet in wat voorheen de pastorie was geweest.'

'Dat we veel meer de switch naar de wijk rond de kerk maakten, kwam ook door de veranderende houding van de Protestantse Kerk in Amsterdam (PKA)', zegt dominee Paul Visser, die in 2010 intrede deed. 'Beken gerust kleur', zeiden de kerkbestuurders op stadsniveau, 'maar neem dan ook je plek in, als volwaardig onderdeel.'

'Stomverbaasd hoe het is gelopen. In de Noorder staan we op de schouders van vier eeuwen gelovigen.'

Visser: 'Dat was uitdagend. Ik profileerde me niet als bonder, liever als open orthodox. We creëerden meer liturgische variatie. En in plaats van opnieuw veel te praten over een plan, ben ik gewoon aan het werk gegaan met Kruispunt in de Jordaan: zoekerskringen en missionair bezoekwerk.'

De PKA reageerde er positief op en kwam met geld over de brug. Daardoor konden nog twee parttimers – Tine Visser en Maria van 't Hof – worden benoemd voor kinderwerk, high teas, extra activiteiten met Kerstmis en Pasen en zo meer.

Op enig moment kon zelfs het plan worden geschreven om een tweede predikant aan te stellen. Johan Visser werd beroepen als gemeentepredikant, Paul Visser (geen familie) ging zich van nu af, in samenwerking met de IZB, richten op het missionaire project Huis voor de Ziel.

Paul Visser: 'Terugblikkend ben ik stomverbaasd dat het zo gelopen is. Dat het kon, is mede te danken aan de trouw van mijn voorgangers. In de Noorder staan we op de schouders van vier eeuwen gelovigen.'

orthodox profiel

De Noorder is nu een gemeente met een herkenbaar orthodox profiel, zegt dominee Rosaliene Israël, scriba van de PKA. 'Kenmerkend voor de reformatorische traditie is dat je verantwoordelijkheid draagt in kerk en samenleving. De wijkgemeente heeft een actieve bestuurslaag, die op allerlei plekken in de Protestantse Kerk in Amsterdam bijdraagt levert. Ze kijken breder dan hun eigen kring.'

Aan het eind van de kringavond praat ik na met een deelnemer, die na een Veluwe jeugd 'decennialang' niet in de kerk is geweest. 'Toen vond God het genoeg.' Het uiterlijk van de zestiger, met zijn witgrijze paardenstaartje, spoort niet meteen met zijn bevindelijke taal. 'God maakte me duidelijk dat de oorzaak van mijn aversie niet in de kerk, maar in mezelf zat. Hij "ontdekte me aan mijn zonde" – ik hou van die term, want het is genade.' Sindsdien slaat hij geen zondag over. 'Wat dacht je? Ik heb honger en dorst!' Zo'n kring is 'typisch de Noorder', zegt Visser als we later in een nabijgelegen kroeg de avond aflussen. 'Schuif aan en doe maar mee, dat zit in de genen van deze gemeente. Maar ook: geef onbekommerd getuigenis over God. Wees maar helder. Wie is God, wat betekent het geloof? Recht voor z'n raap, ja. Spannend, maar ook: levendig.' ◀

In de jaren tachtig besloot de centrale kerkenraad dat twintig kerkgebouwen in de stad moesten sluiten, waaronder de Noorderkerk.

DE NOORDERKERK

De reiziger die in 1621 het centrum van Amsterdam aandoet, ziet tot zijn verbazing dat er twee grote kerken in aanbouw zijn: de Westerkerk en 700 meter verderop de Noorderkerk. De ene voor de welgestelden van de grachtengordel, de andere voor de 'kleine luyden' in de Jordaan. De Noorderkerk is een van de eerste protestantse kerkgebouwen in de noordelijke Nederlanden: de kansel staat op een van de diagonalen van het grondvlak, dat de vorm heeft van een Grieks kruis. 'Een geniale vondst', schreef Walter Kramer, de architect die in de jaren negentig de restauratie leidde. 'Nagenoeg vanuit alle hoeken van het gebouw is én de voorganger én het Woord, de Bijbel, hoorbaar en zichtbaar.'